

Biografie

Biografie

Veel verder dan 'Nozem en de Non'



Pieter van Hove

IJmuiden * Een ster in Zweden. Maar geboren in IJmuiden. 'Het beste dat wij sinds Rembrandt van Nederland hebben gekregen', schreef ooit een Zweedse criticus over Cornelis Vreeswijk, de in 1987 gestorven bard die bij de Zweden de status van eeuwig heldendom heeft behaald. Er is een park naar hem vernoemd, hij heeft een eigen museum, een jaarlijks muziekfestival, er zijn boeken over hem geschreven en in 2010 draaide een speelfilm over zijn leven. Een voorbeeld van zijn status: zijn begrafenis werd rechtstreeks op de Zweedse televisie uitgezonden. Terwijl hij in zijn vaderland voornamelijk bekend is geworden om zijn hitjes 'Veronica', 'De nozem en de non', 'Misschien wordt het morgen beter' en - uiter-

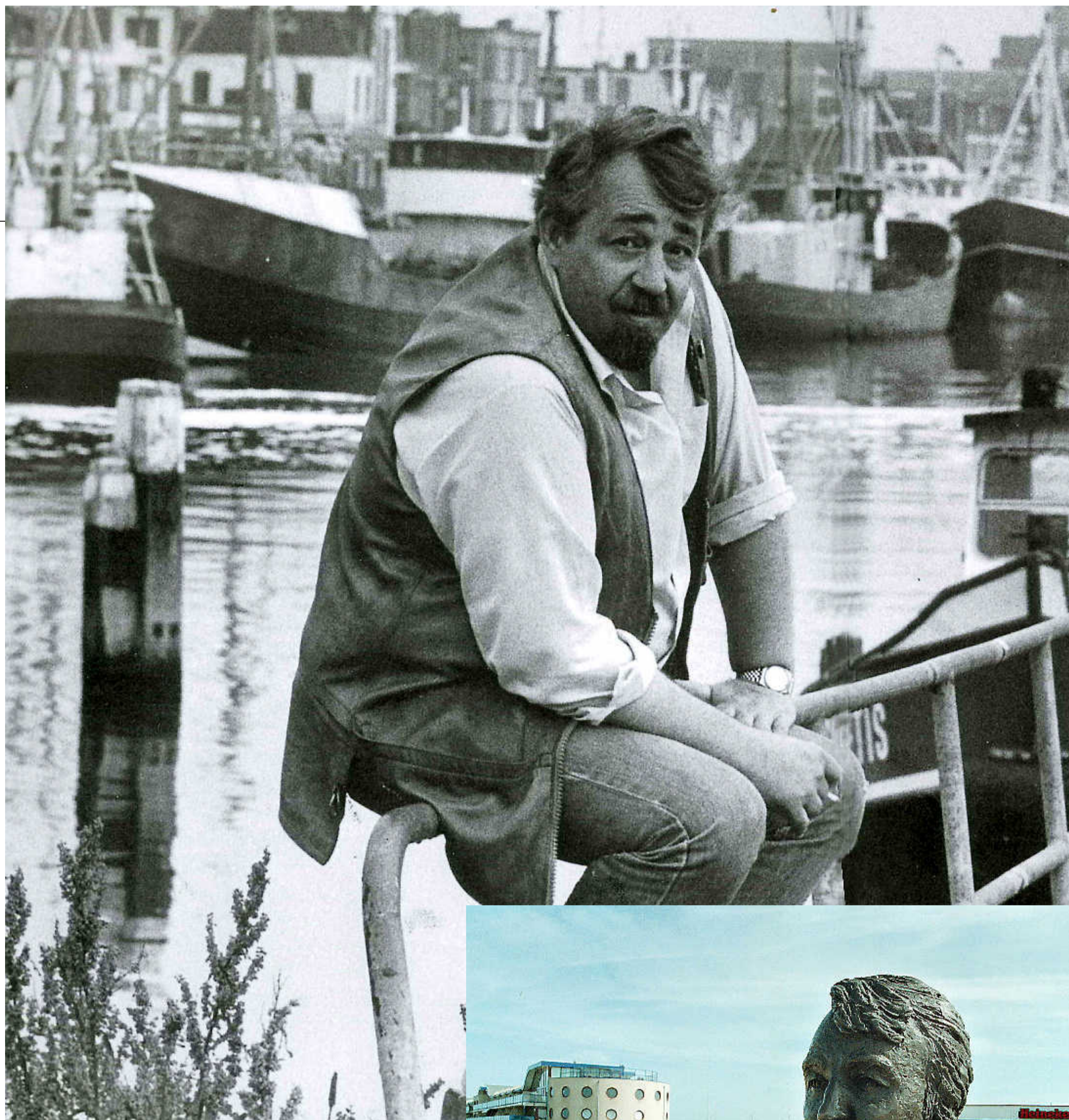
Rutger Vahl. FOTO EUGÉNIE DEKKERS.

aard - zijn alcoholgebruik. Journalist en historicus Rutger Vahl (1972) beschrijft in zijn vandaag uitgekomen biografie 'Misschien wordt 't Morgen beter', de blues tussen Stockholm en IJmuiden' het leven en werk van een bepaald niet doorsnee artiest. Een uniek figuur met een doorleefd geluid, een stem als grind en uitgezonden. Terwijl hij in zijn vaderland voornamelijk bekend is geworden om zijn hitjes 'Veronica', 'De nozem en de non', 'Misschien wordt het morgen beter' en - uiter-

bleven. Want hoezeer de Zweden die Nederlander ook in hun hart sloten, vaak had Vreeswijk heimwee naar zijn geboorteland. Vooral het strand van IJmuiden. Hier zwom hij met zijn vrienden in zee, reed hij paard met zijn vrouw en dronk hij vier dagen voor zijn dood zijn laatste Nederlandse kop koffie. De tweede wereldoorlog maakte grote indruk op Cornelis, vooral zijn verblijf in het Antoniusziekenhuis waar hij in 1944 was opgenomen met een longaandoening. Hij was er eenzaam, raakt verslaafd aan lezen, maakte kennis met muziek en wist zich omringd door een groot aantal vrouwen over wie hij fantaseerde. Die tijd is bepalend geweest voor de rest van zijn leven, zo zei Cornelis Vreeswijk later in een interview.

Na de oorlog - 1950 - zegde de familie Vreeswijk Nederland vaarwel en vertrok naar Zweden, naar Marielund. Op school kwam hij ook in contact met de poëzie van Carl Michael Bellman, de grote Zweedse dichter-zanger. Hij las niet alleen graag, maar had ook een nieuwe hobby: de gitaar. Liever had hij trompet gespeeld, maar een kloof in zijn onderlip maakte het bespelen ervan te pijnlijk. Na zijn schooltijd had hij tal van baantjes, zoals in de scheepvaart. Tegelijkertijd ging hij liedjes schrijven die hij afwisselde met nummers van Zweedse troubadours, Amerikaanse folk- en bluesongs. De grootste muzikale ontdekking was de Franse chansonnier Georges Brassens die liederen zong over mensen die in Zweden nooit werden bezongen: hoertjes, zwerwers, drugsverslaafden, overspelige echtgenoten, doodgravers, politieagenten en moordenaars. Tijdens een studentenfeest trad hij op. Zijn provocerende en humoristische teksten vielen op, zo iets kenden de Zweden niet. En zo is het gekomen. Rutger Vahl beschrijft uitvoerig en met veel gevoel voor detail de lange weg die Vreeswijk af moest leggen naar de

'Provocerende teksten vielen op'



De IJmuidense zanger bij de haven. FOTO KENNETH OLSON

top. Over de maatschappijkritische liedjes. Een aantal platen kreeg zelfs een doodshoofdstickertje geplakt. Ze mochten alleen 's avonds worden gedraaid vanwege de mogelijk 'schadelijke invloed' op de jeugd. Ondanks de Zweedse successen ging het hem privé wisselend: hij trouwde drie keer, raakte aan de drank en kreeg problemen met de belastingdienst. Hij verdiende bakken met geld dat hij even zo makkelijk weer uitgaf. Ondertussen droomde Cornelis van een tweede carrière in zijn geboorteland, wilde ook zijn voormalige landgenoten overtuigen van zijn talent. Een eerste poging in 1966 mislukte, zes jaar later scoorde hij een hit met 'Veronica' en had een geslaagde theatertournee. De re-

censenten waren minder positief. Ook de Zweedse fiscus zit achter hem aan. Cornelis' remedie: de drank. „Hij was een man die in grote mate behept was met een drang tot zelfvernietiging”, zou bassist Willem de Vries jaren later zeggen. Drank is uiteindelijk ook de oorzaak van de kwaadaardige kanker op zijn lever die op z'n 50-ste wordt geconstateerd. Begin november 1987 reisde hij met zus Ida naar IJmuiden, at er een haring, maakte een ritje door de gemeente en dronk in een strandpaviljoen koffie. Zijn zus: „Ineens kreeg hij vreselijke pijn, wilde acuut terug naar Stockholm.” Dat deed hij. Een paar dagen later stierf Cornelis. In een schrift naast zijn bed lag zijn laatste gedicht.



Het borstbeeld van Cornelis Vrolijk op de top van de duinen bij de zee.

ARCHIEFFOTO

Zweeds leren voor Cornelis

Pieter van Hove

IJmuiden * Rutger Vahl heeft sinds eind 2010 gewerkt aan de biografie van Cornelis Vreeswijk (1937-1987). Om ook de Nederlandse kant van de troubadour te kunnen beschrijven heeft hij, naast ongeveer 550 Zweedse artikelen, tevens 250 artikelen uit Nederlandse kranten en tijdschriften gebruikt. Ook heeft hij veel Zweedse en Nederlandse documentaires en tv-programma's bekeken. Daarnaast interviewde hij ruim 120 betrokkenen in zowel Nederland als Zweden. De eerste tien jaar van zijn carrière is mede geconstitueerd op basis van honderden handgeschreven liederen, notitieboekjes en dagboeken. Een deel van de persoonlijke papieren van Cornelis kwam terecht bij zijn zoon Jack. In de jeugd van Rutger Vahl was Cornelis Vreeswijk altijd aanwezig. „Als kind hield ik er niet van”, schrijft hij. „Maar toen ik uit huis was gegaan en me de lp's van mijn ouders had toegeëigend, herontdekte ik Cornelis. Vooral zijn Zweedse platen. Ik verstond er geen woord van, maar dit was muziek die me raakte.”

Als beginnend journalist bezocht Rutger Vahl in 1997 het Cornelis Vreeswijk-festival in Stockholm. Het was tien jaar na de dood van de zanger. „Ik schreef er een artikel over in een krant. Terug in Nederland bracht het stuk me in contact met andere liefhebbers van Cornelis Vreeswijk. In 2009 kreeg mijn vader een hersenbloeding. Hij herstelde, maar als gevolg van een blijvende hersenbeschadiging greep hij terug naar oude interesses. Eén ervan was Cornelis Vreeswijk.” „Zijn poëtische universum bleek vele malen groter en origineler dan ik had gedacht. Wat ik te lezen kreeg, stond ver af van 'De nozem en de non' en 'Veronica'. Toen ik na een jaar honderden vertalingen in mijn computer had staan, besefte ik dat dit het begin van een boek moest zijn. En dat ik zo snel mogelijk Zweeds moest leren.”



Den flivende hollender

Pagina uit de Zweedse krant Aftenposten over Cornelis Vreeswijk.